

Wat is de meerwaarde van Brussel?

Jan Degadt
BRIO Colloquium
11 december 2009

Meerwaarde

- 1. *Terugblik in het verleden*
- Wat wilde men in de Brusselwet van 1989 realiseren?
- 2. *Heden*
- Onze evaluatie twintig jaar later
- 3. *Toekomst*
- Kansen en uitdagingen

1. Verleden

- *Brusselwet van 1989* = onderdeel van het 'Belgisch compromis' in de reeks staats hervormingen, later aangevuld
- Voorgeschiedenis:
- - het Brusselse Gewest bestaat ('artikel 107 quater') maar functioneerde binnen de federale regering
- - de Agglomeratie met de Cultuurcommissies

1. Verleden

- *Plaats van Brussel in de Belgische structuren:*
- - Brussel is *Derde Gewest*, naast Vlaanderen en Wallonië
- - Brussel is *géén Gemeenschap*; Vlaamse en Franse Gemeenschap zijn beiden bevoegd
- - Brussel is *tweetalig gebied* (Frans-Nederlands), naast drie ééntalige gebieden (Frans, Nederlands en Duits)

1. Verleden

- *Hoofdstedelijke opdrachten:*
- - Brussel is federale hoofdstad (Grondwet)
- - Brussel is hoofdstad van de Vlaamse en Franse Gemeenschap (decreten)
- - Brussel is 'vestigingsplaats' van Europese en internationale instellingen
- - Naam van het Brusselse Gewest: *Brusselse Hoofdstedelijk Gewest*

1. Verleden

- *Democratische legitimiteit*
- - Brussels Gewestparlement
- - Plaatselijke autonomie voor de Gemeenschappen (VGC – COCOF- GGC) via eigen Raden/Parlementen
- - Parlementen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap hebben eigen bevoegdheden in Brussel
- - Speciale regelingen voor agglomeratie en provinciale bevoegdheden

2. Evaluatie

- *De Brusselwet heeft een ingewikkelde regeling uitgevaardigd*
- Toch is een groot voordeel dat er een stuk *duidelijkheid* gecreëerd is, met toewijsbare (politieke) verantwoordelijkheden
- Bijvoorbeeld: het Gewest verantwoordelijk voor Monumenten, de Gemeenschappen verantwoordelijk voor onderwijs

2. Evaluatie

- **Neem bijvoorbeeld de economie**
- Het Gewest beschikt over instrumenten om een economisch beleid te voeren, aangepast aan de grootstedelijke noden
- De Brusselse economie is onderdeel van groter Europees geheel. 'Europa' wordt steeds meer normerend voor economisch beleid
- Sommige bevoegdheden zijn federaal (bv. fiscaliteit, wetgeving) of communautair (bv. vorming)

2. Evaluatie

- *Betrokkenheid bij het beleid in het Gewest*
- Nederlandstaligen en Franstaligen zijn betrokken bij het beleid voor het Gewest
- Nederlandstaligen en Franstaligen zijn autonoom binnen hun Gemeenschapscommissies

2. Evaluatie

- *Betrokkenheid bij het beleid in het Gewest*
- Mechanismen die *Vlaamse en Franstalige partijen* verplichten samen te werken
- Voordeel: ze zijn samen verantwoordelijk voor Brussel en nemen hun 'nationale' partijen mee in bad

2. Evaluatie

- De verschillende niveaus (Gewest, Gemeenschappen, Gemeenschapscommissies, ...) hebben hun verantwoordelijkheden doorgaans opgenomen
- Er zijn problemen (financiering, dualisering, ...) maar de meeste problemen zijn niet typisch Brussels

2. Evaluatie

- **Bedenkingen:**
- - De fusies van **gemeenten** werden in Vlaanderen en Wallonië doorgevoerd in 1977, is aan Brussel voorbijgegaan
- Gemeenten: talrijk en ongelijk in grootte
- - De bedoeling is dat iedereen zijn verantwoordelijkheid opneemt maar er zou meer **samengewerkt** kunnen worden
- De bestuursniveaus leven wat naast elkaar

2. Evaluatie

- Mogelijkheden tot samenwerking met **naburige regio's** (Vlaamse en Waalse Rand): kon beter maar er zijn signalen dat er beweging komt
- Signalen komen van het bedrijfsleven, bijvoorbeeld BMR project
- Ligt gevoelig
- Brussel en de Rand zijn complementair maar moeten elkaars identiteit erkennen en respecteren

3. Kansen en uitdagingen

- - *Brusselwet heeft een aantal problemen van 1989 geregeld* zoals de positie van het Brusselse Gewest en de plaats van de Gemeenschappen; heeft voor sommige beleidsdomeinen geleid tot beter bestuur
- - *Brusselwet heeft een aantal problemen onvoldoende geregeld* zoals de verhouding tussen gemeenten en andere niveaus; leidt tot versnippering en onduidelijkheid

3. Kansen en uitdagingen

- *Er zijn ondertussen nieuwe uitdagingen, die men in de Brusselwet niet kon voorzien.*
- Biedt Brussel een meerwaarde om die aan te pakken?
- **Nieuwe uitdagingen:**
 - - Demografie
 - - Diversificatie van de economie en internationalisering

3.1. Demografie

- - **Federaal Planbureau** verwacht sterke bevolkingsgroei (300.000 inwoners) in de volgende vijftig jaar
- - Groei komt vooral door *immigratie*; negatief migratiesaldo met de Rand
- - Brussel krijgt de *jongste* bevolking
- - *Vlaamse en Franse Gemeenschap* zullen stevig moeten bijspringen om de nieuwkomers op te vangen

3.1. Demografie

- - Demografische verschuiving zal een grote impact hebben op allerlei beleidsdomeinen: mobiliteit, onderwijs, gezondheidszorg, huisvesting (...)

3.2. Diversificatie van de economie

- Grootste probleem van de Brusselse economie is de 'mismatch' van de **arbeidsmarkt**
- Grootste werkloosheidspercentage van het land en tegelijk meer dan 300.000 pendelaars
- Brussel is '**tewerkstellingsmachine**' voor Vlaanderen én Wallonië

3.2. Diversificatie van de economie

- Problemen bestaan aan de aanbodzijde en de vraagzijde van de arbeidsmarkt.
- **Aanbodzijde:** werklozen zijn vaak ongeschoold, pendelaars zijn hooggeschoold
- **Vraagzijde:** het bedrijfsleven is in een mutatie. De economie globaliseert maar multinationale bedrijven bouwen investeringen af. Minder industrie, meer diensten

3.2. Diversificatie van de economie

- **Troeven van Brussel**
- - Jongere bevolking, zou de participatiegraad moeten optrekken
- - Transculturele samenleving creëert kansen voor economische ontwikkeling (mits goed omkaderd door het beleid)
- - Aanwezigheid van internationale instellingen, genereert geldstromen, positieve naambekendheid en arbeidsplaatsen

3.2. Diversificatie van de economie

- **Troeven van Brussel**
- - Jongere bevolking en immigratie genereert creativiteit en ondernemerschap
- - Brussel heeft een uitstekende positie in een globaliserende economie op Europees en wereldniveau (naambekendheid, multiculturele context, netwerken, geografische ligging)

3.2. Diversificatie van de economie

- **Uitdagingen van Brussel**
- - Sommige beleidsmaties vereisen intensieve samenwerking tussen beleidsniveaus, dit vraagt tijd maar het zorgt ook voor **betrokkenheid**
- - Dit geldt in het bijzonder voor de **arbeidsmarkt** (mismatch, ongelijkheid, ...) en voor het aanmoedigen van ondernemerschap (complementariteit Brussel en Rand); problematiek van de 'draaideur'

3.2. Diversificatie

- **Uitdagingen van Brussel**
- - Merknaam Brussel. Brussel heeft een formidabele naambekendheid maar is die altijd positief? (Brussel als 'probleem Brussel' in het binnenland, Brussel als machtscentrum in het buitenland)
- - Vestigingsplaats voor internationale instellingen: het is een 'competitieve markt'. Brussel is 'Europese Hoofdstad' maar je moet je klanten verdienen. Elke dag.

3.2. Diversificatie

- **Uitdagingen voor Brussel**
- - Financiering: wat vraagt Brussel? Wat biedt Brussel?

Tot slot

- (1) Brussel heeft zijn autonomie maar het heeft ook Vlaanderen, Wallonië, België nodig
- Een hoofdstad kan niet zonder hinterland
- Complementariteit tussen Brussel en Rand
- Grootstedelijke problematiek
- (...)

Tot slot

- (2) Vlaanderen, Wallonië en België hebben Brussel evenzeer nodig. Brussel is partner
- Tewerkstellingsmachine
- Immigratie
- Internationalisering
- Kans op slagen indien er een **cultuur van samenwerking** wordt ontwikkeld tussen de geledingen binnen Brussel en ook op de andere niveaus

